

חיי שרה (89)

אדם הראשון בלשון ארמי דיבר

וַיְהִי חַיִּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְכו' (כג, א)

המדרש על פסוק זה אומר: אדם הראשון בלשון ארמי דיבר!

ומדרש זה תמוה ביותר, ומה עניינו לכאן. נוכל לבאר מדרש זה על פי המובא בזוהר הקדוש, שכל האבות שמתו אומרים הם לאדם הראשון: חטאך גרם שאנו מתים, ומשיב להם אדם הראשון: לא, אלא חטאתכם גרמו. והנה דברי רש"י כאן: למה נכתב 'שנה' בכל כלל וכלל? לומר לך שכל אחד נדרש לעצמו: בת ק' כבת כ' לחטא, מה בת כ' לא חטאה, שהרי אינה בת עונשין, אף בת ק' בלא חטא. ולפי דברי רש"י, צריך לומר שכאשר אמרה שרה לאדם הראשון: חטאך גרם, לא היה לו מה להשיב, שהרי שרה לא חטאה כלל! אולם בתרגום אונקלוס על הפסוק זה תירגם: "והוי חיי שרה מאה ועשרין ושבע שנים", ולא תרגם כלשון הפסוק שכתב "שנה", בכל כלל וכלל.

וצריך לומר שהתרגום סבר שאכן שרה חטאה ולא כפירוש רש"י. ועתה נבין דברי המדרש באופן נפלא: כאשר באה שרה לאדם הראשון וטענתה בפיה: חטאך גרם, יכול היה אדם להשיב לה: לא אלא חטאיך גרמו. ואם תאמר הלא שרה לא חטאה כלל? לזאת אומר המדרש: "אדם הראשון בלשון ארמי דיבר", כלומר שסבר כמו התרגום הארמי, ששרה אכן חטאה!

פנינים על התורה "רבי יהונתן אייבשיץ"

וה' בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל (כד, א)

הצדיק האמיתי אינו מתפלל רק על עצמו, כי אם על הכלל כולו, ואף אם הוא מתברך, הרי אין זה נחשבת ברכה בעיניו, אם לא נתברך יחד אתו הכלל כולו. ממילא כשרוצים לשלוח לצדיק ברכה מן השמים, הרי בזכותו יש לשלוח ברכה גם בשביל הכלל. וזהו כוונת הכתוב: "וה' בָּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בְּכָל", השם יתברך ברך את אברהם בזה שברך את הכל, רק לאחר שנתברכו הכל, נחשבת ברכה זו לאברהם כברכת שלו.

קדושת לוי

אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לְבָנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי אֲשֶׁר אֲנִי יוֹשֵׁב בְּקִרְבּוֹ (כד, ג)

הזהירו בשבועה שלא יקח אשה לבנו מבנות כנען הזרע המקולקל, לפי שהאשה מוכנת לפורענות תטה את האדם לצדה...ועל כן הוקבע בישראל מנהג לקרוא

פרשה זו לחתן ביום חתונתו, להזכיר העם שיזהר בנשואיו, שלא יקח אשה לשם יופי, ולא לשם ממון, כי הממון עשה יעשה לו כנפים כנשר יעוף השמים, ולא לשם שררת הקרובים ובני משפחות שיהיה נעזר בהם ויוכל להשתרר. לפי שהוא נכשל ונענש בכל אחת ואחת משלוש כוונות אלו. אבל יצטרך שתהיה כוונתו לשם שמים שידבק במשפחה הגונה, לפי שהבנים נמשכים במדותיהם בטבע אחר משפחת האם.

רבינו בחי

הכשרות המתאימה גם "לנו"

וַיֹּאמֶר בֶּת מִי אַתָּה הַגִּידִי נָא לִי הֵיטֵב בֵּית אָבִיךָ מָקוֹם לָנוּ לָלֵין (כד, כג)

אליעזר מברר אצל רבקה, האם יש בבית אביה מקום ללון, אך מדוע מדגיש אליעזר "מָקוֹם לָנוּ"? לכאורה מילה זו מיוחדת, וכי יש הבדל בין מקום לנו או למישהו אחר? אלא שרומז לנו הפסוק על הנהגתו הראויה של אליעזר, עבד אברהם. בימינו, ישנם אנשים שאינם מדקדקים כל כך לאיזה מקום נכנסים הם לאכול ומה הם אוכלים, כשר למהדרין או כשר בערך. לעומת זאת עבד אברהם שאל את רבקה: "בֵּית מִי אַתָּה", הוא ברר על בעלי המקום. ועוד דבר שאל אליעזר: "הֵיטֵב בֵּית אָבִיךָ מָקוֹם לָנוּ לָלֵין", ואם תאמרי כי יש מקום, השאלה היא האם יש "לָנוּ", לנו שאנו מקפידים על הכשרות באופן מוחלט, האם גם בעבורנו יש מקום. ותאמר אליו: "גם תבן גם מספוא רב עימנו", המילים "גם" מיותרות לכאורה, אלא שזה מה שענתה רבקה לעבד אברהם: אמנם יש לנו חדרים מרווחים, וגם רהיטים יפים, וגם אוכל יש לנו, אבל רק בשביל הגמלים, כי תבן ומספוא הם מאכל לבהמות, שאינן מבדילים בין כשר לטרף. ואם תאמר, מדוע אינני מספרת לך על דברי מאכל לבני אדם? מפני שאינני יכולה לערוב לך על הכשרות, כי אמנם גם מאכל לאנשים יש לנו, אבל זה רק "עמנו", בשביל המשפחה שלנו, ולא בשביל איש אלוקים כמוך.

ומתוך האור בשם "מטה יהודה"

לאליעזר היתה קפיצת הדרך

וְאַבָּא הַיּוֹם אֶל הָעֵין (כד, מב)

וברש"י: היום יצאתי והיום באתי, מכאן שקפצה לו הארץ. לאליעזר עבד אברהם היתה לו קפיצת הדרך, ולא רק לו, אלא לכל עשרת הגמלים, כולם עפו באויר. נס זה לא נעשה סתם, היתה לכך סיבה חשובה, שכן בדיוק

הלכה: עשה צרכיו, עד מתי יוכל לברך אשר יצר

כתב המ"ב (סימן ז סעי' א): אפילו נמשך זמן גדול אחר עשיית הצרכים חייב לברך וכו', ואם נזכר לאחר שהתחיל לו תאוה שוב לא יברך. ובפסקי תשובות (אות א) כתב ואפילו עדיין יכול להעמיד עצמו עד שיצור פרסה, מ"מ מאחר שכבר מתאוה שוב לצרכיו, ראשונה כבר עברה, והרי זה כאכל ונתעכל המזון במיעו שהפסיד ברכה אחרונה. ודע כי לפוסקים הספרדים לאחר שעבר חצי שעה שוב אין לברך (עיי' כה"ח סק"ז וסק"ח, ובשו"ת יחו"ד ח"ד סי' ה', ושו"ת יבי"א ח"ח סי' כב וכו') אשר יצר, אע"פ שאינו מתאוה שוב, וגם לאשכנזים לכתחילה יש להזדרז ולברך אשר יצר מיד לאחר נטילת ידיו, וגם כדי להסמיך ברכת ההודאה כמה שאפשר סמוך למעשה. והעושה צרכיו בגמר אכילתו, שחייב גם אשר יצר וגם ברכה אחרונה על מה שאכל, יקדים לברך אשר יצר.

פסקי תשובות חלק א'

פתגם: השקר והאמת נטועים בלב, הפה הוא חלון הראווה שלהם.
ספר "שמחלה"

חקירה: מינו: ודאי מדבר אמת, דין ודאי, או עדיין יש ספק שאולי משקר, אך סומכים על צד הספק שמדבר אמת, דין ספק. (חתם סופר, כללי מינו חב: מחלוקת ראשונים האם מועיל להוציא).
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: מדד לו כמידתו
שדכן נכנס אצל כפרי אמיד והציע לו שידוך לבנו, בתו של כפרי פלוני. נעלב הלה והגיב ברוגזה: איך אתה מעיז להציע לי בת של כפרי פשוט! למחר בא אותה שדכן והצעה חדשה בפיו, בתו של הרב בעיר הקרובה. קרנו פני הכפרי מרוב התלהבות: זהו שידוך נאה, אבל מה אמר הרב על כך? הרב אמר לי בדיוק אותן מלים שאמרת לי אתמול, כאשר הצעתי לך את בתו של אותו כפרי.

ספר "חד וחלק" חלק ב'

מזל טוב ליום הולדת של בני אליאב נ"י
מזל טוב לאשתי מלכה בת מרים
שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, ג'ילברט יפה בת מרים. לעילוי נשמת של ג'ינט מסעודה בת ג'ילי יעל, לעילוי נשמת שלמה בן מחה, דנאיל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם.

באותו יום נהיתה רבקה בת שלוש שנים, ואם אליעזר היה מאחר ביום אחד, שוב לא היתה ראויה ליצחק, כי יצחק היה עולה תמימה וקדוש ככהן שאסור בשפחה אבל אם נפדתה לפני גיל שלוש היא מותרת לו. השגחה פלאית!

חתם סופר

הנה רבקה לפניך קח ולך ותהי אשה לכן אדניך (כד, נא)

יש לדקדק, מהו לשון "קח ולך" כאילו שהם נותנים איזה חפץ קח ולך? ועוד, מדוע אמרו לו "ותהי אשה לכן אדניך", הרי זה דבר פשוט, על כך אליעזר כל הזמן דיבר? יש לומר כאשר שמעו שרבקה מיהרה והביאה לאליעזר לשתות ולא זו בלבד אלא גם השקתה את כל גמליו. תמהו לבן ובתואל מהיכן קיבלה את החינוך הזה לתת. זה נגד המנטליות של המשפחה. לכן אמרו לו "הנה רבקה לפניך קח ולך", לא מתאים לנו שתשאר אצלנו עם הנדיבות הזו בסוף נשאר בלי כלום קח ולך. "ותהי אשה לכן אדניך". לשם היא מתאימה. אברהם פתח בית מלון ומחלק אוכל חינם "ענבי הגפן בענבי הגפן". אם כן מדוע בהמשך כאשר אליעזר בא לקחתה אמרו לו "תשב הנערה אתנו ימים או עשור אחר תלך" ומה קרה ששינו את דעתם? יש לומר: אחר שהם אמרו לאליעזר "קח ולך", נתן להם אליעזר "כלי כסף זהב ובגדים ויתן לרבקה ומגדנות נתן לאחיה ולאמה". אמרו לעצמם: אם כך עדיף שהכלה תשאר איתנו ויבואו המחזותנים עם החתן והם ודאי יביאו עוד קצת מגדנות, כי הרי לא נאה לבוא בידים ריקות.

ספר "להתעורר באבהותך" בשם הכתב סופר

נאים מעשי הגר כקטורת
ויקח אשה ושמה קטורה (כה, א)

קטורה זו הגר, ונקראת קטורה, על שם שנאים מעשיה כקטורת (רש"י)
אומרת הגמרא (ערכין טז): על מה קטורת מכפרת? על לשון הרע, אמר הקב"ה: יבוא דבר שבחשאי ויכפר על מעשה חשאי. קטורת נעשית בהיכל בחשאי, כדתניא (יומא מד.), פורשין מבין האולם ולמזבח בשעת הקטרה. כאשר הגר שלוחה מבית אברהם מפני שרה, היא הלכה למדבר עם בנה, בהיותה במדבר פגש המלאך אלוקים שאל אותה למעשיה, באותה עת היתה הגר יכולה להשיח בפניו כל אשר על ליבה ולדבר סרה בשרה, שהרי היה זה בחשאי ואיש לא שמע את דבריה, אך היא לא עשתה כן אלא נצרה את פיה ולשונה ולא דיברה רעה, ורק אמרה: מפני שרה גברתי אנכי בורחת. על כן יאה לומר על הגר כי נאים מעשיה כקטורת, הבאה בחשאי ומכפרת על חטא לשון הרע שנעשה בחשאי ומתוק האור בשם "בית יצחק"

יוסף גרמון כולל עקס לע בען
לכל עניני הדף נא לפנות במייל ל:
germon73@hotmail.fr
ניתן למצוא את העלון
www.kollel-aixlesbains.fr